

flexibilitu. Ta by umožnila využívat kratší pracovní úvazky. A otevřela možnosti pracovat ženám s malými dětmi nebo studentům.

Horská podotýká, že stát zkrácené pracovní úvazky může podporovat a snižovat odvodové zatížení práce. Pro zaměstnavatele totiž zatím může být výhodnější zaměstnat jednoho přepracovaného zaměstnance než dva na poloviční úvazek. Podle Jiřího Nekováře, daňového specialisty Svazu průmyslu a dopravy, je to dáno hlavně dnešním systémem odvodu zdravotního pojištění. Protože u něj legislativa u lidí s minimálními příjmy neumožňuje úhradu podle odpracovaných hodin. Místo toho stanovuje nepřekročitelný minimální limit, což podnikům zvyšuje náklady na pojistné.

Klíčem je produktivita

Důležitým argumentem byznysu proti krácení pracovní doby je nižší hodinová výkonnost domácích podniků. „Hodně záleží na vývoji produktivity práce, která je u nás zatím výrazně nižší než ve vyspělých západních zemích,“ připomíná analytička Karina Kubelková. Za sousedním Německem podle dat OECD zaostává o polovinu a v porovnání s Irskem není ani na padesátiprocentní úrovni.

Ekonomové to obvykle vysvětlují nízkou kapitálovou vybaveností domácích firem, tedy důsledky komunistické éry. Odbory mají další vysvětlení, které ukazuje na polistopadovou dobu. Podle makroekonomy ČMKOS Martina Fassmanna české podniky nevyvážejí hotové výrobky, ale hlavně subdodávky. Za ně inkasují nízké ceny a to statisticky produktivitu sráží. Ačkoliv intenzita práce a kvalita produkce českých zaměstnanců je srovnatelná jako na Západě. Nápravu by podle odborů přinesla státní

Hodinová produktivita práce ve vybraných zemích EU

(rok 2019 na základě dosud zveřejněných údajů, v dolarech podle parity kupní síly)

Irsko	102,7
Dánsko	75,0
Belgie	72,0
Švédsko	69,9
Rakousko	68,7
Nizozemsko	67,9
Francie	67,5
Německo	66,4
Itálie	53,4
Španělsko	52,5
Slovensko	43,8
Česko	42,0
Polsko	41,1
Maďarsko	38,2

Zdroj: OECD

podpora technologického vzestupu firem, zejména z evropských peněz.

S růstem produktivity je spojené krácení pracovní doby po celou moderní historii. Osmihodinový pracovní den se stal v Evropě požadavkem socialistického hnutí v závěru 19. století. Za vrcholné konjunktury zavedl Henry Ford v roce 1926 ve své automobilce pětidenní pracovní týden. Britský ekonom John Keynes tehdy předpokládal, že technický pokrok zkrátí pracovní den na tři hodiny. V tom se zmýlil, převážila snaha o výkon a zisk a co nejvyšší mzdu. Pouze Nizozemsko se jeho vizi vzdáleně blíží: díky částečným úvazkům tam pracovní týden klesl pod 30 hodin.

Zkracování pracovní doby dohodou mezi firmami a zaměstnanci se

Zkracování pracovní doby dohodou mezi firmami a zaměstnanci se přibrzdilo v devadesátých letech a znovu za finanční krize po roce 2008

přibrzdilo v devadesátých letech a znovu za finanční krize po roce 2008. K poklesu doby strávené v práci v nedávné minulosti přispěla hlavně politická rozhodnutí. V některých oborech v Německu, ve Švédsku, kanadském Ontariu, Portugalsku či rozvojové Brazílii. Především však ve Francii. Tam byl v roce 1982 snížen počet odpracovaných hodin ze 40 na 39 za týden a následně v roce 2000 na 35 hodin.

Jaké s tím ve Francii mají zkušenosti? Podle studie Raiffeisenbank bylo krácení více patrné ve velkých společnostech. Krátkodobě vedlo ke zvýšení zaměstnanosti, současně však k růstu přesčasů a k více úvazkům, zejména u mužů. Ve vyšších příjmových skupinách se také častěji propouštělo. Přispělo i k růstu mezd, což tlačilo na zdražení francouzských výrobků a omezovalo jejich konkurenceschopnost. K tomu poměrně rychle začal počet reálně odpracovaných hodin opět růst – nyní obvykle nejde o 35, ale o 36,3 hodiny týdně. ■